

19.12.2019

SAMMANDRAG AV YTTRANDE ÖVER BETÄNKANDET AV ARBETSGRUPPEN FÖR UTVECKLING AV TOBAKS- OCH NIKOTINPOLITIKEN

Social- och hälsovårdsministeriet (SHM) tillsatte i juni 2017 en arbetsgrupp med uppgiften att åstadkomma förslag till författningar och andra åtgärder som främjar målet att befolkningen ska sluta använda tobaks- och nikotinprodukter före år 2030. Arbetsgruppens mandattid upphörde den 31 maj 2018, varvid arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande till familje- och omsorgsministern. Betänkandet innehåller förslag till lagändringar och andra åtgärder som stöder och främjar det i tobakslagen angivna målet att användningen av tobaks- och nikotinprodukter ska upphöra före år 2030.

SHM sände betänkandet på remiss under perioden 22.8–19.10.2018. Den svenska översättningen av betänkandet färdigställdes senare, varför remisstiden förlängdes till 22.11.2018.

1. ALLMÄN ÖVERSIKT ÖVER YTTRANDENA

Sammanlagt 64 yttranden inkom om det betänkande som arbetsgruppen för utveckling av tobaks- och nikotinpolitiken utarbetat.

Följande aktörer gav ett yttrande: Allergi-, Hud- och Astmaförbundet rf, Regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetarskyddet, Fackförbundet Pro, Juha Arffman, Finlands näringsliv EK, Södra Karelens social- och hälsodistrikt (EKSOTE), Regionförvaltningsverket i Södra Finland (ESAVI), Södra Österbottens sjukvårdsdistrikt, European Cigar Manufacturers Association (ECMA), Filha ry, FinnVape Oy, Helsingfors stad, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt, Hengitysliitto, Imperial Brands Finland Oy, miljö- och hälsoskyddet vid samkommunen för Östra Savolax sjukvårdsdistrikt, Kajanalands samkommun för social- och hälsovård, Finsk Handel rf tillsammans med Finlands Dagligvaruhandel rf (PTY), Barnombudsmannen, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea, nätverket Läkare mot tobak (DAT), Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, justitieministeriet, Utbildningsstyrelsen, undervisnings- och kulturministeriet, Uleåborg stad, Servicefacket PAM rf, Pfizer, Philip Morris Finland Oy, samkommunen för Birkalands sjukvårdsdistrikt, samkommunen för Norra Karelens social- och hälsovårdstjänster Siun Sote, samkommunen för Norra Savolax sjukvårdsdistrikt, Päijät-Häme välfärdssamkommun, Raittiuden Ystävät ry, Ritmeester Cigars B.V., nätverket Ett Rökfritt Finland 2030, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Suomalainen Lääkäri-seura Duodecim, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC SAK rf, Finska Föreningen mot Piratkopiering rf, Suomen Isännöintiliitto ry, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Kommunförbund, Suomen Lääkäriiliitto – Finlands Läkareförbund ry, Finlands Olympiska Kommitté, Finlands Hjärtförbund rf, Rederierna i

Finland rf, Cancerorganisationerna, Sähkösavukekauppiat ry, Tammerfors stad, Tehy rf, Tjänsteutbudsrådet för hälso- och sjukvården Palko, Institutet för hälsa och välfärd THL, Tobaksindustrin, Tjänstemannacentralorganisationen STTK, Tullen, Tupakkateollisuusliitto ry, Åbo stad, Åbo universitetscentralsjukhus, ÅUCS-arbetsgrupp för tobaksavvänjning, finansministeriet, Vapers Finland ry och Ålands Landskapsregering.

Arbetsgruppens åtgärdsförslag vann ett starkt understöd bland remissinstanserna. Av flera yttranden framgick att de åtgärder som arbetsgruppen har föreslagit är ett steg i rätt riktning, men att vidare åtgärder behövs för att målet med tobakslagen ska nås. Många betonade i sitt yttrande att åtgärderna bör prioriteras och att verkställandet av åtgärderna bör följas upp och utvärderas. Med beaktande av ovanstående vann arbetsgruppens förslag på en vägkarta till målet med tobakslagen ett brett understöd.

Arbetsgruppens betänkande och åtgärdsförslag fick dock även till viss del kritik. De mest kritiska åsikterna kom från tobaksindustrin och aktörerna inom branschen för elektroniska cigaretter. Även representanterna för näringslivet och aktörerna inom handelssektorn förhöll sig negativt till vissa förslag.

Tobaksindustrin och aktörerna inom branschen för elektroniska cigaretter ansåg i sina yttranden att man borde beakta skadereduktionspolitiken och konstaterade att arbetsgruppen nästan helt och hållet har förbigått detta tillvägagångssätt i sitt betänkande. Tobaksindustrin påpekade att riskprofilerna varierar mellan olika tobaks- och nikotinprodukter och att dessa bör regleras enligt den relativa risk som är förknippad med respektive produkt.

Aktörerna inom branschen för elektroniska cigaretter betonar i sina yttranden att tobaks- och nikotinprodukterna avviker markant från varandra och att detta bör beaktas även i lagstiftningen. Deras yttranden innehöll många förslag till ändringar i den gällande tobakslagen. Av aktörerna inom branschen för elektroniska cigaretter uppgav FinnVape Oy emellertid i sitt yttrande att företaget understöder åtgärder som effektivt minskar de skador som följer av tobaksrökning.

Mest kritik av alla enskilda åtgärder som arbetsgruppen föreslog väckte de förslag som gällde beskattning, enhetliga produktförpackningar och produkter samt resandeförsel.

2. YTTRANDENA OM ÅTGÄRDSFÖRSLAGEN

2.1 Beskattning (punkt 4.1 i rapporten)

Beträffande beskattningen föreslog arbetsgruppen följande:

1. Höjningarna av tobaksaccisen fortsätter under de följande valperioderna på minst samma nivå som under valperioden 2016–2019 med hänsyn till köpkraftens utveckling och risken för grå ekonomi.
2. Tobaksaccisens nuvarande skattestruktur, som grundar sig på tre element, bevaras.
3. Möjligheterna att beskatta nikotinprodukter som inte innehåller tobak och som lyder under tobakslagen utreds, samt på vilken skattenivå dessa borde beskattas.

Majoriteten av remissinstanserna understödde arbetsgruppens åtgärdsförslag när det gäller beskattningen. I flera av de yttranden som biföll arbetsgruppens förslag till

beskattningsåtgärder konstaterades att åtgärder som går ut på att höja priset på tobaksprodukter hör till de effektivaste enskilda metoderna för att påverka konsumtionen av tobaksprodukter. I yttrandena påpekades också att en prishöjning effektivt minskar sannolikheten för att unga börjar röka.

Finansministeriet (FM) konstaterade i sitt yttrande att arbetsgruppens förslag att bevara den nuvarande skattestrukturen, som grundar sig på tre element, möjliggör en effektiv beskattning av cigaretter i alla prisklasser. Flera av remissinstanserna (t.ex. FILHA, FM, PRO, DAT, Tammerfors stad, THL, Cancerorganisationerna, Tullen och SOSTE) anser det vara viktigt att i enlighet med arbetsgruppens förslag utreda möjligheten att beskatta även nya tobaks- och nikotinprodukter, eftersom detta främjar såväl folkhälsan som målet med tobakslagen.

De som i sitt yttrande förhöll sig kritiskt till eller motsatte sig arbetsgruppens förslag på beskattningsåtgärder var Tupakkateollisuusliitto ry, Philip Morris Finland Oy, Finlands Dagligvaruhandel rf (PTY), Finsk Handel rf, FinnVape Oy, Vapers Finland ry och Juha Arffman. Dessa konstaterade att man inte bör förbinda sig till skattebeslut som fattas flera år på förhand. PTY och Finsk Handel rf påpekade att ur handelssektorns synvinkel leder upprepade skattechöjningar till kostnader, vilket även Finlands Näringsliv (EK) nämnde i sitt yttrande. Vidare konstaterades det i yttrandena att den ökande olagliga importen utgör ett hot mot skattechöjningarnas effekt.

De som förhöll sig kritiskt till beskattningen ansåg att man i beskattningen och utvecklingen av denna bättre borde beakta att olika produkter medför olika hälsorisker.

2.2 Förebyggande av att unga börjar röka (punkt 4.2 i rapporten)

I syfte att förebygga rökning bland unga föreslog arbetsgruppen följande:

1. Tobakslagen ändras så att tobaksprodukter, nikotinvätskor och tobakssurrogat som innehåller nikotin inte får säljas eller i övrigt överlåtas eller förmedlas till en person under 20 år. Samma åldersgräns föreslås också för införsel och innehav av produkterna.
2. Förbudet mot karakteristiska dofter eller smaker utvidgas till att gälla samtliga tobaksprodukter.
3. För beviljande av riksomfattande understöd föreskrivs som ett understöds-kriterium i idrottslagen och ungdomslagen att man förbinder sig till att förebygga användning av tobaksprodukter och andra nikotinprodukter. Denna verksamhet införs också som ett kriterium i kvalitetsföreningsprogram.
4. Det rekommenderas att kommunerna för beviljande av sina understöd till ungdoms- och idrottsarbete som ett kriterium också tar med att man ska förbinda sig till att förebygga användning av tobaksprodukter och andra nikotinprodukter.
5. Undervisnings- och kulturministeriet samlar god praxis vid förebyggande av ungas rökning och användning av nikotinprodukter och inför dem som en del av verksamhetskulturen inom ungdomsarbetet, motionen och idrotten.

Arbetsgruppens förslag på åtgärder för att förebygga att unga börjar röka vann ett brett understöd bland remissinstanserna. I yttrandena tog man särskilt ställning till arbetsgruppens förslag om att höja åldersgränsen och utvidga förbudet mot karakteristiska dofter och smaker.

Många var av den åsikten att en höjning av åldersgränsen till 20 år leder till att andelen unga som köper och innehar tobaks- och nikotinprodukter minskar. Regionförvaltningsverket i Södra Finland menar i sitt yttrande att denna åtgärd även kan påverka andelen unga som röker/börjar röka under sin militärtjänstgöring. Enligt Cancerorganisationerna och SOSTE vore det motiverat att utvidga höjningen av åldersgränsen så att den även gäller t.ex. rökstillbehör.

De som i sitt yttrande biföll förslaget att utvidga förbudet mot karakteristiska dofter och smaker framhöll bl.a. att denna åtgärd minskar sannolikheten för att konsumenter, i synnerhet ungdomar, övergår till att använda en annan produkt som smakar bättre. De som understödde arbetsgruppens förslag angående beviljandet av statliga och kommunala understöd påpekade att särskild vikt bör fästas vid tillsynen och uppföljningen.

Av åtgärderna för förebyggande av rökning bland unga väckte förslaget att höja åldersgränsen till 20 år motstånd hos PTY, Finsk Handel rf och Juha Arffman. PTY och Finsk Handel rf framhöll i sina yttranden att det underlättar handelsverksamheten om samma åldersgränser gäller för alla produkter som omfattas av övervakningen av åldersgränser. Det påpekades att aktörerna inom dagligvaruhandeln redan iakttar en skärpt övervakning av åldersgränser, eftersom alla som vill köpa sådana produkter och som ser ut att vara under 30 år ska uppvisa identitetsbevis.

Cigarr- och piptobaksindustrin (Tobaksindustrien, ECMA European Cigar Manufacturers Association och Riitmeester Cigars B.V.) motsatte sig arbetsgruppens förslag att utvidga förbudet mot karakteristiska dofter och smaker så att det gäller alla tobaksprodukter. Dessa aktörer ansåg att piptobaksprodukter, cigarrer och cigariller bör regleras på annat sätt än övriga tobaksprodukter med beaktande av de annorlunda konsumentvanorna, olika detaljer i tillverkningen av produkterna samt produkten i sig. Tobaksindustrien konstaterade i sitt yttrande att arbetsgruppens förslag skulle leda till en drastisk minskning i konsumtionen av piptobak.

2.3 Rökfria miljöer (punkt 4.3 i rapporten)

Beträffande rökfria miljöer föreslog arbetsgruppen följande:

1. Paragrafen om tillämpning av rökförbud i tobakslagen (TobL 73 S) ändras så att rökning, uppvärmning och annan användning som frigör aerosoler och som försämrar inomhusluften utvidgas till att gälla alla produkter som omfattas av tobakslagen.
2. Rökförbuden ska utvidgas till att även gälla sådana utomhusområden och områden som i regel används av minderåriga, till exempel lekparker och EU-badstränder. Rökförbudet skulle också gälla användning av tobak som används i munnen.
3. Rökförbudet utvidgas till att gälla hållplatser för kollektivtrafik (inkl. taxi-hållplatser).
4. Det rekommenderas att kommuner och andra offentliga och privata aktörer med egna åtgärder begränsar rökning särskilt på sådana utomhusområden där minderåriga vistas eller rökning på annat sätt stör dem som vistas på området och där rökning inte är förbjudet enligt tobakslagen. Sådana utomhusområden är bland annat torg.
5. Bostadsaktiebolagen ändras så att man genom ett majoritetsbeslut kan besluta om rökförbud på balkonger eller i inomhuslokaler som de boende besitter.

Arbetsgruppens åtgärdsförslag när det gäller rökfria miljöer vann ett mycket brett understöd bland remissinstanserna. Flera ansåg i sitt yttrande att rökförbuden på utomhusområden borde utvidgas i större utsträckning än vad arbetsgruppen föreslagit. De ansåg att rökförbuden med fördel kunde utvidgas till att gälla även t.ex. idrottsplaner, motionsparker, torg, marknadsplatser, nöjes- och temparker samt alla allmänna badstränder. Många förhöll sig positivt till arbetsgruppens förslag att införa rökförbud på hållplatser för kollektivtrafik, samtidigt som det påpekades att förbudet bör vara noggrant avgränsat med tanke på övervakningen. Flera efterlyste i sitt yttrande information om hur övervakningen av rökförbuden på utomhusområden ska organiseras. De framhöll att man i den fortsatta beredningen bör fästa särskild vikt vid övervakningen av rökförbuden, övervakningsresurserna och vilka påföljder eventuella överträdelser ska leda till.

I vissa yttranden föreslogs det att rökförbuden ska utvidgas till att gälla även t.ex. hälsovårdscentraler, sjukhus och byggplatser. Genom dessa åtgärder kunde man påverka rökvanorna t.ex. bland dem som röker mycket och bland grupper med särskilda behov. Flera tog i sitt yttrande ställning till att mer omfattande rökförbud som ska iakttas t.ex. på sjukhus skulle ha en stor effekt när det gäller att stöda rökfrihet bland mentalvårdsklienter. Tjänstemannacentralorganisationen STTK lyfte fram att rätten till en rökfri arbetsmiljö bör stärkas även för dem som arbetar inom hemservicebranschen.

Många remissinstanser tog ställning till rökförbuden i bostadssammanslutningar och understödde förslaget att den gällande tobakslagen ska ändras i fråga om rökförbud i lägenheter.

Fastighetsförbundet föreslog i sitt yttrande att 78 § i tobakslagen ska ändras så att rökning är förbjuden direkt med stöd av tobakslagen i gemensamma och för allmänheten avsedda utomhusområden i bostadssammanslutningar och att överträdelse av detta förbud leder till en sanktion som fastställs av myndigheterna. Fastighetsförbundet och Suomen Isännöintiliitto framhöll i sina yttranden att tobakslagen, avvikande från arbetsgruppens förslag, bör ändras så att en bostadssammanslutning genom majoritetsbeslut kan förbjuda rökning även i utrymmen som hör till lägenheterna. Suomen Isännöintiliitto har i sitt yttrande konstaterat att man kunde stärka förbudets effekt genom att förtydliga de grunder för tagande av en aktielägenhet i bolagets besittning som anges i 8 kap. 2 § i lagen om bostadsaktiebolag, så att överträdelse av ett förbud enligt tobakslagen ger bolaget rätt att ta en lägenhet i sin besittning.

Nätverket läkare mot tobak (DAT) understöder inte arbetsgruppens förslag att ändra lagen om bostadsaktiebolag så att ett rökförbud kan införas genom majoritetsbeslut. DAT poängterar i sitt yttrande att balkong- och utomhusrökning är en hälsoskyddsfråga som inte ska avgöras av bolagsstämman i en bostadsfastighet, så som arbetsgruppen föreslagit.

2.4 Marknadsföring av produkter som omfattas av tobakslagen (punkt 4.4 i rapporten)

Beträffande marknadsföringen av produkter som omfattas av tobakslagen föreslog arbetsgruppen följande:

1. Bestämmelserna om egenskaper för tobaksprodukter, nikotinvätskor och påfyllningsbehållare och deras detaljhandelsförpackningar ändras så att regler för enhetliga produkter och produktförpackningar tas i bruk.
2. I definitionen för bildprogram som är skadliga för barns utveckling i 15 § i lagen om bildprogram införs användning av tobak och andra nikotinprodukter.
3. Finland gör en framställan till Europeiska kommissionen så att man i beskrivningen av innehållets karaktär för skadligt programinnehåll som minderåriga ska skyddas mot tar med användning av tobaks- och nikotinprodukter när direktivet om audiovisuella medietjänster revideras.

Arbetsgruppens förslag att införa regler om enhetliga produktförpackningar och produkter delade remissinstanserna i två läger: hos en del väckte det ett kraftigt understöd, hos andra ett kraftigt motstånd.

Bland dem som understödde förslaget konstaterade bl.a. Institutet för hälsa och välfärd och Raittiuden ystävät ry att det är fråga om en nödvändig åtgärd med hög prioritet. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira och Helsingfors stad ansåg att åtgärden stärker hälsovarningarnas och marknadsföringsförbudets effekt och underlättar tillsynsmyndighetens arbete.

Åtgärden vann inget understöd bland aktörerna inom branschen för elektroniska cigaretter eller representanterna för tobaksindustrin och handelssektorn. Finska Föreningen mot Piratkopiering rf (FACG) understödde inte heller åtgärden.

PTY och Finsk Handel rf konstaterar i sina yttranden att en övergång till enhetliga produktförpackningar skulle försvåra handelsaktörernas verksamhet när det gäller lagring, mottagning, inventarier och kundbetjäning.

Enligt aktörerna inom branschen för elektroniska cigaretter bör åtgärden inte utvidgas till att omfatta dessa produkter eller deras detaljhandelsförpackningar, eftersom åtgärdens förväntade effekter på konsumtionsvanorna är obefintliga, framför allt när det gäller elektroniska cigaretter.

Tobaksindustrin och FACG har i sin tur framhållit att enhetliga förpackningar hindrar eller begränsar åtminstone i väsentlig grad företagens möjligheter att använda varumärken som en symbol för sina produkter. Dessutom kan åtgärden leda till att den olagliga handeln ökar.

FACG lyfte i sitt yttrande också fram en rädsla för att om de immateriella rättigheterna begränsas inom en enskild bransch kan begränsningarna senare sprida sig även till andra delområden inom näringsverksamheten. Även Finlands Näringsliv EK delade denna oro i sitt yttrande. EK förhåller sig emellertid positivt till att denna åtgärd genomförs i syfte att uppnå målsättningen i tobakslagen, förutsatt att motsvarande reglering inte sprider sig till andra produkter/produktgrupper.

Även de övriga marknadsföringsåtgärderna som arbetsgruppen har föreslagit har vunnit understöd. Bland annat Barnombudsmannen har ansett att det är viktigt att en hög åldersgräns införs i fråga om bildprogram som innehåller användning av tobaks- och nikotinprodukter, eftersom bildprogram som idealiserar rökning i hög grad påverkar ungdomarnas attityd till rökning.

2.5 Stöd för tobaksavvänjning (punkt 4.5 i rapporten)

Beträffande stöd för tobaksavvänjning föreslog arbetsgruppen följande åtgärder:

1. I alla tjänster på bas- och specialnivå i vårdkedjan upprätthåller man kompetensen inom tobaksavvänjning, erbjuder avvänjningstjänster till alla rökare och deltar i patienternas tobaksavvänjning.
2. I klientkontakterna inom hälso- och socialvården strävar man efter att så heltäckande som möjligt ta användning av tobaks- och andra nikotinprodukter till diskussion. Det här innebär att man åtminstone ställer frågor om användningen av tobaks- och nikotinprodukter, ger uppmaningar om att sluta och antecknar informationen i klientuppgifterna.
3. I landskapen grundas enheter för tobaksavvänjning som fungerar som regionala utbildare, konsulterar social- och hälsovårdsenheter i regionen för genomförande av avvänjningsbehandling och avvänjer från tobak genom användning av olika metoder.
4. Alla receptläkemedel för avvänjning som används vid behandling av tobaks- och nikotinberoende och som förskrivs av läkare bör omfattas av läkemedelsersättningen inom sjukförsäkringen.
5. På arbetsplatserna tas ett tobaksavvänjningsprogram med i den skriftliga verksamhetsplanen för företagshälsovården.
6. Man tar med stöd för tobaksavvänjning i planen för studerandehälsovård och säkerställer att det finns grundläggande yrkeskunskap i bemötande av personer som röker.
7. I tjänster på bas- och specialnivå effektivteras avvänjningen från tobaks- och andra nikotinprodukter i specialgrupper där det röks mycket.
8. Koloxidmätningar görs i samband med att gravida rökare besöker rådgivningen.

Arbetsgruppens förslag till åtgärder för stöd för tobaksavvänjning vann ett mycket brett understöd bland remissinstanserna. FM framhöll i sitt yttrande att vissa åtgärdsförslag som arbetsgruppen lagt fram ökar landskapens uppgifter, vilket kan påverka kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsterna. I den fortsatta beredningen bör det således noteras att kommunernas och landskapens uppgifter ska regleras i lag, och i samband med beredningen av lagstiftningen ska det bedömas vilka konsekvenser åtgärden får med avseende på kostnaderna och myndigheternas verksamhet.

Arbetsgruppens förslag att koloxidmätningar ska börja göras i samband med att gravida rökare besöker rådgivningen bifölls i flera yttranden men väckte även kritik. Finlands Läkarförbund, Cancerorganisationerna och Tehy rf förhöll sig reserverat till förslaget, eftersom uppgifterna om åtgärdens verkningsfullhet är motstridiga och det krävs kunskaper och resurser för att åtgärden ska kunna genomföras. Genom att införa koloxidmätningarna tar man dessutom inte i beaktande att det finns användare av andra nikotinprodukter.

Endast två aktörer har i sitt yttrande uppgett att de inte omfattar vissa förslag som arbetsgruppen fört fram i syfte att stöda tobaksavvänjning. Bland aktörerna inom branschen för elektroniska cigaretter anser Vapers ry inte att hälso- och socialvårdspersonalen ska uppmanas till att systematiskt ta användning av tobaksprodukter och andra nikotinprodukter till diskussion i klientkontakterna. Vapers ry anser att åtgärden inte bör riktas till dem som använder elektroniska cigaretter och

andra nikotinprodukter som är förknippade med låg risk. Juha Arffman ställde sig kritisk till så gott som alla åtgärder som arbetsgruppen föreslagit i syfte att stöda tobaksavvänjning.

DAT, Filha, Fimea och Norra Savolax sjukvårdsdistrikt har utöver arbetsgruppens åtgärdsförslag även föreslagit att försäljningen av nikotinersättningsmedel ska flyttas tillbaka till apoteken. De har motiverat sitt förslag bl.a. med att konstatera att de som säljer dessa produkter ska kunna ge råd om hur de ska användas. Denna rådgivning är en förutsättning för effektiv användning av nikotinersättningsmedel, och i regel uteblir den i egenvårdsförsäljningen.

2.6 Kommunikationskampanjer (punkt 4.6 i rapporten)

Arbetsgruppen föreslog att en riksomfattande kommunikationskampanj som uppmuntrar till att sluta använda tobaks- och nikotinprodukter och information som stödjer detta ska skapas.

Arbetsgruppens förslag vann understöd bland remissinstanserna. Flera aktörer lyfte bl.a. fram behovet att rikta kommunikationskampanjen i synnerhet till ungdomar och dem som använder snus.

Aktörerna inom branschen för elektroniska cigaretter omfattade inte arbetsgruppens förslag som sådant, utan ansåg att man i kommunikationen bör ta fasta på den skadereducerande aspekten.

2.7 Begränsningar för resandeförsel (punkt 4.7 i rapporten)

Beträffande begränsningar för resandeförsel föreslog arbetsgruppen följande:

1. Cigaretter som får införas skattefritt från länder utanför EU begränsas från 200 cigaretter till 40 cigaretter, cigarrer från 50 till 10 stycken, cigariller från 100 till 20 stycken samt pip- och rulltobak från 250 gram till 50 gram.
2. Gränsen för resandeförsel av snus, tuggtobak och luktsnus sänks från 1 000 gram till 100 gram per dygn.
3. Grova gärningsformer för smuggling och olaga befattningstagande med infört gods tas in i strafflagen.

De ändringar i begränsningarna för resandeförsel som arbetsgruppen föreslog vann ett brett understöd, men väckte också ett ganska kraftigt motstånd hos vissa aktörer.

Helsingfors stad lyfte i sitt yttrande fram att man i den fortsatta beredningen av förslagen till begränsningar för resandeförsel ska beakta även andra produkter som omfattas av tobakslagen, såsom vattenpiptobak. Tullen understödde arbetsgruppens förslag men föreslog att de tidsgränser som i tobakslagen fastställs för resandeförsel kunde slopas i samband med genomförandet av åtgärden. Vidare påpekade Tullen att man bör förbereda sig på att den olagliga importen ökar om begränsningarna för resandeförsel av snus ändras. Läkarförbundet och Hjärtförbundet konstaterade i sina yttranden att eftersom det är förbjudet att sälja snus vore det naturligt att också importen av snus skulle förbjudas helt och hållet.

Rederierna i Finland rf och Ålands landskapsregering understödde inte de föreslagna ändringarna i begränsningarna för resandeförsel. De ansåg att åtgärden får avsevärda konsekvenser inte bara för rederiernas verksamhetsförutsättningar på Åland men också för näringslivet på Åland och för upprätthållandet av ålänningarnas livskvalitet som helhet.

Justitieministeriet (JM) omfattar inte arbetsgruppens förslag att grova gärningsformer för smuggling och olaga befattningstagande med infört gods ska tas in i strafflagen. Enligt JM gäller det att beakta principen om att straffrättsliga medel alltid ska komma i sista hand, nödvändighetskriteriet och andra s.k. kriminaliseringskriterier. JM anser att de motiveringar som arbetsgruppen lägger fram i sitt förslag inte är tillräckliga och

påpekar att en höjning av straffskalan på det sätt som föreslås kan få betydande kostnadskonsekvenser.

2.8 Bestämmelser om nya produkter (punkt 4.8 i rapporten)

Angående regleringen av nya produkter föreslog arbetsgruppen följande åtgärder:

1. I tobakslagen bör definitionen "tobakssurrogat som innehåller nikotin" införas.
2. Bestämmelserna om tobakssurrogat som innehåller nikotin höjs till samma nivå som tobaksprodukter och nikotinvätskor.
3. Under följande regeringsperiod utreds hur alla produkter som innehåller nikotin kan beaktas bättre i (tobaks)lagstiftningen.
4. Läkemedelslagen kan ändras så att myndigheterna får större prövningsrätt i situationer som gäller distributionskanaler för egenvårdsläkemedel som innehåller nikotin, och där egenvårdsläkemedlet tydligt upprätthåller personens nikotinberoende i stället för att främja tobaksavvänjning.
5. Försäljning eller annan överlåtelse till konsumenter förbjuds för sådana produkter var syfte är att ge en karakteristisk doft eller smak åt produkter som lyder under tobakslagen, i vilka karakteristiska dofter eller smaker är förbjudna.
6. Röktilbehören delas in i röktilbehör som används direkt för rökning (till exempel pipor och filter) och röktilbehör som används indirekt för rökning (till exempel piprensare och förvaringsetui).
7. Bestämmelser om röktilbehör som används direkt för rökning höjs så långt som möjligt till samma nivå som för elektroniska cigaretter.

De flesta remissinstanserna har bifallit arbetsgruppens förslag när det gäller nya produkter. I de bifallande yttrandena konstaterades bl.a. att åtgärderna främjar en jämlik behandling av produkter som innehåller nikotin. DAT ansåg att de föreslagna åtgärderna är ett steg i rätt riktning men att de är otillräckliga.

Arbetsgruppens förslag att läkemedelslagen ska ändras så att myndigheterna får större prövningsrätt i situationer som gäller distributionskanaler för egenvårdsläkemedel som innehåller nikotin understöds bl.a. av myndigheterna, såsom Fimea och Valvira. Fimea konstaterar i sitt yttrande att i motsats till andra läkemedelspreparat som säljs utanför apotekssystemet saknar Fimea i fråga om läkemedelspreparat som innehåller nikotin behörighet att som försäljningstillståndsmyndighet besluta om ändamålsenliga försäljningsställen för enskilda preparat.

PTY, Finsk Handel rf och Vapers ry understöder inte förslaget. PTY och Finsk Handel rf anser att distributionen av egenvårdsläkemedel bör avregleras ytterligare. Vapers ry menar i sin tur att arbetsgruppens förslag leder till en större andel subjektiva tolkningar från myndigheternas sida i verkställandet av lagen.

Flera tillsynsmyndigheter ställer sig positiva till arbetsgruppens förslag att försäljning eller annan överlåtelse till konsumenter ska förbjudas för sådana produkter var syfte är att ge en karakteristisk doft eller smak åt produkter som lyder under tobakslagen. De motiverar sin ståndpunkt bl.a. med att konstatera att detta förbud skulle förhindra möjligheten att kringgå det förbud mot karakteristiska dofter och smaker som ingår i tobakslagen. Aktörerna inom branschen för elektroniska cigaretter motsätter sig förslaget i fråga. Enligt dem skulle verkställandet av bestämmelserna bygga på antaganden från myndigheternas sida och försätta verksamhetsutövarna i en ojämlik

ställning. Servicefacket PAM anser det vara viktigt att lagstiftningen förtydligas till dessa delar.

2.9 Effektiverat verkställande (punkt 4.9 i rapporten)

Arbetsgruppen lade fram följande förslag på åtgärder för att effektivisera verkställandet av tobakslagen:

1. Sanktioner vid brott mot rökförbud ändras till administrativa sanktioner (jfr avgifter vid felparkering).
2. De årliga övervakningsavgifter som regleras i tobakslagen bibehålls på maximinivån enligt den gällande tobakslagen.
3. En nationell anvisning utifrån artikel 5.3 i ramkonventionen om tobakskontroll, vars syfte är skydd mot tobaksindustrins intressen genom hälsopolitik.

Remissinstanserna förhöll sig i regel endast positivt till förslaget att brott mot rökförbud ska ändras till administrativa sanktioner. Flera aktörer ansåg att en administrativ sanktion lämpar sig bättre för övervakningen av rökning jämfört med en straffrättslig sanktion.

FM påpekade i sitt yttrande att man när det gäller administrativa sanktioner bör beakta den beredning av en allmän lag om administrativa påföljder av straffkaraktär som för närvarande pågår vid justitieministeriet (OM038:00/2017). FM betonade också att de administrativa konsekvenserna och kostnadskonsekvenserna bör bedömas i den fortsatta beredningen av ärendet. Barnombudsmannen påminde i sin tur om att man i beredningen av åtgärdsförslaget ska fästa särskild vikt vid bedömningen av konsekvenserna för barn.

Helsingfors stad och Päijät-Häme välfärdssamkommun framhävde i sina yttranden att sanktionsförfarandet måste vara enkelt, åskådligt och entydigt. De gav också akt på de myndigheter som ansvarar för påförandet av sanktionerna. Tammerfors stad ansåg att påförandet av sanktioner medför en säkerhetsrisk för de miljö- och hälsoskyddsmyndigheter som i nuläget övervakar rökförbuden, varför denna uppgift borde höras till polisen. Enligt regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetarskyddet finns det i fråga om övervakningen på arbetsplatserna inget behov av extra åtgärder eller befogenheter för övervakning av rökförbuden.

Förslaget att bibehålla övervakningsavgifterna på maximinivån enligt den gällande tobakslagen vann understöd bland myndigheterna men väckte motstånd bland representanterna för näringslivet.

Myndigheterna (t.ex. Helsingfors stad, Päijät-Häme välfärdssamkommun, Tammerfors stad, Valvira, Regionförvaltningsverket i Södra Finland och Kommunförbundet) påminde om att man genom de avgifter som tas ut för övervakning av försäljningen även övervakar försäljningen av produkter som inte kräver försäljningstillstånd och iakttagandet av rökförbud. Vidare betraktade myndigheterna det som en fördel att övervakningsavgiftens storlek tydligt grundar sig på lagen, eftersom näringsidkarna på så sätt behandlas på lika grunder i hela landet.

De som motsatte sig förslaget att bibehålla övervakningsavgifterna på maximinivån (EK, MARA, PAM, PTY, Finsk Handel rf och Juha Arffman) ansåg att avgifterna bör motsvara kostnaderna. Enligt dem är gällande praxis ett oändamålsenligt system som

orsakar en kostnadsbörda särskilt för mindre aktörer. PTY ansåg att avgifterna bör vara riskbaserade och att övervakningen bör inriktas bättre och effektivare. MARA föreslog i sitt yttrande vissa ändringar i den gällande tobakslagen beträffande grunderna för fastställandet av avgiften och avgifterna för tillstånd som beviljas för viss tid.

Arbetsgruppens förslag om att utarbeta en nationell anvisning utifrån artikel 5.3 i ramkonventionen om tobakskontroll vann ett enhälligt understöd. I yttrandena konstaterades bl.a. att genomförandet av artikeln och insikten om dess betydelse varierar, och att en nationell anvisning därför är nödvändig.

2.10 Andra åtgärder (punkt 4.10 i rapporten)

Beträffande andra åtgärder föreslog arbetsgruppen följande:

1. Social- och hälsovårdsministeriet utreder i samarbete med miljöministeriet behövliga nationella förslag för att förhindra miljö- och hälsorisker som de produkter som omfattas av tobakslagen orsakar i miljön och hos människor samt för att täcka de kostnader som uppkommer till följd av detta.
2. Miljöministeriet har tillsatt en arbetsgrupp som ska bereda en färdplan för bättre återvinning av plast. I arbetsgruppen och dess åtgärdsförslag beaktas separat miljöfrågor gällande cigarettfimpar.
3. Man utreder möjligheten att åstadkomma ett ersättningsystem som baserar sig på produktansvar för behandling av tobaksrelaterade sjukdomar och tobaksavvänjning.
4. Offentliga medel ska inte investeras i företag vars omsättning till över 50 procent utgörs av produkter som omfattas av tobakslagen. Vid investeringar i fonder ska man beakta att de avstår från att investera i tobaks- och nikotinindustrin.

Arbetsgruppens åtgärdsförslag vann ett brett understöd bland remissinstanserna. PTY motsatte sig förslaget att införa ett ersättningsystem som baserar sig på produktansvar för behandling av tobaksrelaterade sjukdomar och tobaksavvänjning, eftersom aktörerna inom handelssektorn redan nu har väldigt många producentansvarsskyldigheter som orsakar dem betydande kostnader och utgör en administrativ börda.

2.11 Uppföljningssystem (punkt 4.11 i rapporten)

Beträffande uppföljningssystem föreslog arbetsgruppen följande:

1. Funktionen i datasystem gällande befolkningen och för övervakning av tobakslagen säkerställs. De ska producera aktuell information om försäljningen av nikotinprodukter och -plagiat, deras användning (även i specialgrupper), anskaffning, marknadsföring samt avvänjning från nikotinprodukter, sjukdomar som orsakas av användningen, sjukdomsfrekvens och de kostnader som uppkommer till följd av dem samt fördelningen i olika befolkningsgrupper.
2. Man säkerställer att THL har tillräckliga resurser för de nationella styrnings-, uppföljnings- och sakkunniguppgifterna så att man kan trygga kontinuiteten i datasystemen och utnyttja det material som finns samlat.

Åtgärderna vann understöd bland remissinstanserna.